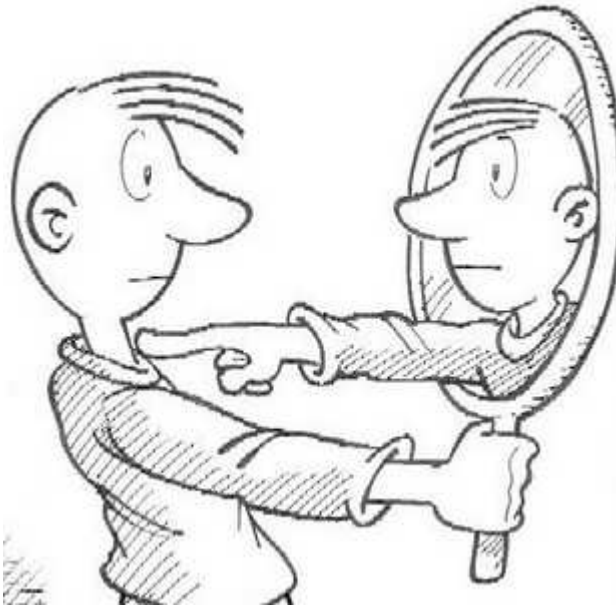

L'ANIMADOR CONSCIENT I ASSERTIU

MANOLO JUÁREZ

Alguns presentaren a Jesús uns infants perquè els imposés les mans i pregués per ells, però els deixebles els renyaven.

Jesús digué:

-Deixeu estar els infants: no els impediu que vinguin a mi, perquè el Regne del cel és dels qui són com ells.

(Mt 19, 13s)

Quantes vegades, Senyor, volem actuar com els deixebles!

Ja sigui perquè estem cansats, enfadats,

o per molts altres motius

que ens donem nosaltres mateixos,

no som capaços d'acollir els altres

com Tu ens has ensenyat...

Però llavors apareixes Tu, Jesús,

amb el teu estil habitual,

amb el teu somriure plàcid

i amb el teu amor infinit,

i aculls un a un a tots els qui se t'apropen,

grans i petits,

com ells es mereixen.

Ajuda'ns, Senyor,

a saber acollir els altres

des de la bonhomia que Tu has posat

en els nostres cors,

de manera que siguem

animadors "assertius", acollidors

i testimonis del teu estil de vida.

Amb aquesta confiança t'ho demanem, Senyor!

Amen.

ÍNDEX:

INTRODUCCIÓ:	- 4 -
FILOSOFIA FISH APLICADA AL MIJAC	- 5 -
Els pilars de la filosofia FISH	- 5 -
L'ANIMADOR - COMUNICADOR	- 9 -
Introducció:	- 9 -
Els quatre estils de comunicació	- 9 -
Quin estil és millor?	- 12 -
Els beneficis de ser un animador assertiu	- 13 -
Per ser més assertius	- 14 -
COACHING i MIJAC	- 17 -
Introducció	- 17 -
Què és l'acompanyament actiu?	- 18 -
Beneficis de l'acompanyament actiu	- 20 -
Metodologia	- 21 -
L'acompanyament actiu al grup	- 24 -
Tenir en compte la pròpia persona	- 27 -
LIDERATGE AMB INFANTS I JOVES	- 29 -
L'animador autoritari:	- 29 -
L'animador “laissez-faire”:	- 30 -
L'animador democràtic:	- 30 -
Una altra tipologia	- 31 -
LA GESTIÓ EFICAÇ EN EL MIJAC	- 34 -
EL COACHING QUE ENS FA JESÚS	- 36 -
Jesús i el jove ric	- 36 -
Jesús i Pere	- 38 -
CONCLUSIONS:	- 40 -

INTRODUCCIÓ:

Aquesta reflexió neix a partir d'un curs sobre coaching per a docents. De seguida he anat trobant paral·lelismes i aplicacions al nostre "ser" animadors i a com "estem" amb els infants.

Suposo que alguns de vosaltres trobareu molts aspectes que us resulten coneguts (en l'àmbit educatiu, professional o personal) o sobre els quals ja hi havíeu reflexionat. La meva intenció no ha estat la de ser original o la de dir coses totalment "inaudites", sinó més aviat la de posar per escrit d'una manera planera i aplicada a la nostra militància el que des d'altres disciplines s'ha escrit sobre com estimem allò que fem, com ser "assertius" i com ajudem als altres a créixer.

Tampoc he volgut escriure un "tractat" sobre el tema. No és el nostre estil. Tan sols són pistes per a la nostra reflexió amb el ben entès que ens poden ajudar a donar contingut i sentit al nostre ser animadors, per tant, el que trobareu a continuació no són receptes ni substitutius del que ja esteu fent al MIJAC. Només són eines que ens poden ajudar en el nostre "ser" animadors. Estic convençut que cadascú té la seva resposta i que molt sovint només cal que algú ens doni la clau per trobar-la.

Visca!

Manolo. Nadal del 2011.

FILOSOFIA FISH APLICADA AL MIJAC

Pels qui no coneixeu la filosofia Fish¹, aquesta planteja ser més conscients de les nostres eleccions i comprendre que tenim més poder del que pensem per crear la vida que volem. Des de la perspectiva corporativa i del treball en equip, ens recorda que si volem que les relacions siguin de certa forma, hem de prendre la responsabilitat de crear-les. És també un llenguatge positiu que ens ajuda a concentrar-nos en allò que podem fer pels altres.

Oi que això us sona també a l'estil de vida que aplica el MIJAC? Nosaltres hem fet una opció de vida militant, la qual es viu en equip i va adreçada als infants a través del mètode de la RdV i de l'acció transformadora i tot això des de l'acompanyament educatiu i el nostre testimoniatge.

ELS PILARS DE LA FILOSOFIA FISH

- **Triar l'actitud.** Significa assumir la responsabilitat sobre la manera com decidim viure en aquest món. No és possible controlar tot el que succeeix, però sí que podem decidir quina mena de reacció tindrem. El primer pas consisteix a reconèixer la veritable actitud i en acceptar que és un qui la tria. Una vegada que

¹ S.C.LUNDIN, H.PAUL, J.CHRISTENSEN, *Fish!*. Ed. Urano, 2000

es pugui comprendre que l'elecció personal afecta l'entorn, llavors, el proper interrogant serà: "La meua actitud ajuda als altres? M'ajuda a mi a ser la persona que vull ser?".

- **Jugar.** Implica ser creatius sense deixar de ser responsables. El joc constitueix l'esperit que impulsa la ment curiosa. Jugar implica trobar formes de divertir-se mentre fem un treball seriós.
- **Alegrar el dia als altres.** És possible trobar formes senzilles de connectar amb la gent que ajuden. Simples gestos com: reconèixer l'esforç que fan, transmetre'ls la nostra estima, acompanyar-los emocionalment... Es tracta d'alegrar el dia a la gent no perquè es vulgui obtenir alguna cosa a canvi, sinó perquè aquesta és la classe de persona que un vol ser.
- **Estar present.** Significa una presència emocional. Es tracta d'un missatge de respecte que enforteix les relacions. Quan un està present per als altres, resulta més fàcil adonar-se del que els altres necessiten i, també, deixar de banda les pròpies necessitats per atendre les de la resta.

Submergir-se en la profunditat del que fem en el quotidià. I allà, al fons, trobar el sentit. Com cantava en Serrat: "Avui pot ser un gran dia. Planteja-t'ho així". Aprofitar-ho o que passi de llarg, depèn en part de tu.

Com us heu adonat, aquest tarannà entronca plenament amb el que intentem portar a terme als grups del MIJAC:

- L'animador ha de ser responsable de l'actitud que tria quan està a l'equip o amb els infants, independentment de com es trobi ell personalment o del dia que tinguin uns i altres.
- Ha de conèixer i potenciar el sentit relacional i socioafectiu que tenen els jocs i implicar-s'hi de manera pedagògica i alegre. Inclús les coses importants admeten una mica d'humor: amb alegria tot s'aconsegueix amb més facilitat.
- Ha "d'animar" el grup, potenciant el que cadascú pot aportar-hi i donant testimoni de la seva militància. I a l'equip ha de ser peça clau per al seu bon funcionament.
- I, per últim, ha d'estar sempre present, en cos i ànima, per tal que la seva presència a l'equip i al grup d'infants tingui pes en la vida del grup i pugui copsar tota la vida que s'hi dona.

Si l'animador és capaç d'assumir aquests quatre punts, de ben segur que serà un autèntic amic i testimoni per als infants. De vegades, ens podem passar tot el curs concentrats en aconseguir la dinàmica ideal o el grup perfecte amb el perill que perdem de vista la possibilitat de gaudir del present.

Hem de saber estimar el que fem fins i tot quan, potser, no estem fent allò que realment no desitgem. Si triem estimar la realitat concreta que tenim, cada dia podrem aconseguir felicitat i satisfacció.

Des d'aquesta perspectiva, doncs, se'ns convida a repensar el tipus d'ambient que volguessin tenir als nostres equips i als nostres grups d'infants i a crear una sèrie d'hàbits, dinàmiques o recursos simples i pràctics per poder crear-lo. Es tracta de trobar formes de sentir-se ple mentre s'està al MIJAC amb els companys o amb els infants.

Penseu que la vida és massa valuosa com per no buscar l'alegria en tots els seus aspectes, especialment en l'opció que hem pres lliurement.

Un aspecte que sovint oblidem és que l'èxit en la nostra militància es relaciona també amb la passió. I si bé la passió neix de l'interior de cada un, pot augmentar si al centre i a l'equip ens sentim valorats, respectats i confiats. Quan tenim la llibertat de ser nosaltres mateixos, quan tenim la llibertat de provar idees noves en el grup o en l'equip, en general, ens tornem més entusiastes.

El sol fet de ser agradables amb els altres marca la gran diferència en el funcionament d'un equip. Implica prendre un temps per meditar en les aportacions que fem a l'equip. Ser agraïts. Conèixer els companys i els infants com a persones, preguntar sobre la seva família, dels seus interessos i preocupacions... Aquests són els maons de la confiança que constitueixen la base de qualsevol relació sana.

Si només ens concentrem en allò que no funciona a l'equip o al grup, perdem l'oportunitat d'experimentar la felicitat que es troba al nostre abast en aquest moment, en el present.

L'ANIMADOR - COMUNICADOR

INTRODUCCIÓ:

Cada persona té la seva preferència pel que fa a com comunicar-se i a com interpretar el que se'ns comunica, un estil que inclou tant l'aspecte verbal com el no verbal. S'han desenvolupat diferents models per classificar aquests estils, però el més conegut i el més pràctic sembla ser el que estableix que hi ha quatre estils principals: passiu, agressiu, passiu-agressiu i assertiu.

Descriurem tot seguit cada un d'aquests estils i farem una reflexió posterior aplicada a la nostra tasca d'animadors.

ELS QUATRE ESTILS DE COMUNICACIÓ

- **Passiu:**

Les persones que utilitzen un estil passiu tendeixen a acceptar les ordres i acatar els desitjos dels altres. Eviten el conflicte sigui com sigui, encara que això impliqui anar en contra dels seus propis interessos. Semblen incapaços de dir "NO", de manera que moltes vegades els altres s'aprofiten d'elles per aconseguir els seus propòsits.

Les persones passives parlen en veu baixa, amb un to suau, tendeixen a baixar la mirada i la seva

postura és encorbada, o amb les espatlles caigudes.

El perill d'aquest estil és que les persones passives, a la llarga, poden acumular rancor i ressentiment per no haver expressat els seus sentiments i opinions. Aquest estil de comunicació pot provocar sentiments d'ansietat, ira, depressió i indefensió i és comú en els que pateixen del trastorn d'ansietat social (SAD)².

- **Agressiu:**

Aquest estil caracteritza les persones escandaloses i manaires. Defensen els seus drets, però poden violar els drets aliens. Sempre volen sortir-se amb la seva i tendeixen a acusar i amenaçar els altres. Es consideren superiors als altres i sempre tenen la raó i "aquí es fa el que jo digui".

Tendeixen a parlar en veu alta i a monopolitzar les converses i els seus gestos, com ara assenyalar amb el dit. Indiquen un desig de dominar.

Encara que les persones agressives gairebé sempre aconseguen els seus propòsits perquè els altres no s'atreveixen a contradir, amb el

² El trastorn d'ansietat social (SAD), també conegut com fòbia social, en general comença i és més greu en l'adolescència. És el tercer major problema de salut mental en el món d'avui. En els llocs públics, les persones amb ansietat social senten que tothom està observant, mirant i jutjant i no poden relaxar-se i gaudir d'elles mateixes en públic. Sempre senten que altres els estan avaluant, sent crítics cap a ells, o jutjant d'alguna manera.

temps es trobaran soles. La gent tendeix a allunyar-se de les persones agressives i moltes vegades només les suporten per un temps, perquè no queda més remei.

- **Passiu-agressiu**

Els que es comuniquen de manera passiu-agressiva poden dir "Sí" quan en realitat volen dir "No". En altres paraules, les seves accions no reflecteixen els seus sentiments i són una mena de passius per fora i agressius per dins. Les persones que han desenvolupat aquest estil són incapaçes de parlar en forma directa sobre les seves necessitats i sentiments, per la qual cosa recorren al sarcasme i tendeixen a ser negatives i pessimistes.

Malauradament, aquest estil sembla tenir molts adeptes. Els xafarders exhibeixen aquest estil, igual que aquells que ens diuen les coses "pel nostre bé" perquè són "tan lletjos com tan francs".

Aquest estil de comunicació i de conducta fa mal a les relacions interpersonals i lesiona el respecte mutu.

- **Assertiu (Afirmatiu)**

Aquest és l'estil de comunicació "ideal". La persona assertiva parla en forma clara i directa i pot expressar les seves necessitats, opinions i idees sense ofendre els altres. Aquest estil es caracteritza pel respecte a les idees alienes, encara que no es comparteixin. Això implica que

s'escolta el que diuen els altres i que, en un moment donat, es pot acceptar que tenen la raó, el que evita que es posin a la defensiva. En la comunicació assertiva s'utilitza el procés de solució de problemes i s'arriben a acords, per la qual cosa resulta l'estil preferit per a la solució de conflictes.

La persona assertiva s'expressa en forma pausada i tranquil·la, mira directament als ulls i els seus moviments són suaus i relaxats, el que projecta confiança en si mateixa.

La comunicació assertiva es caracteritza per l'ús del "JO". En lloc de les acusacions de "tu sempre arribes tard" o "tu mai em fas cas", la persona assertiva diria: "Jo entenc el que dius, i potser tens raó, però jo penso que ..." D'aquesta manera validem el que diu l'altre, al mateix temps que comuniquem el missatge que volem.

QUIN ESTIL ÉS MILLOR?

Són molt poques les persones que es comuniquen exclusivament amb un estil. La majoria utilitza una combinació d'estils segons les circumstàncies. Una persona que normalment és assertiva pot assumir una actitud passiva per evitar un conflicte seriós, o pot donar una ordre en forma violenta en una situació de perill. I hi ha també els manipuladors que no tenen un estil propi i adopten el que consideren més beneficiós segons els seus propòsits en un moment donat. Cada persona desenvolupa el seu estil de comunicació a

base de les seves experiències de vida i aquest estil està tan arrelat que no sempre som conscients d'ell. Encara que tendim a mantenir aquest mateix estil a través del temps, podem aprendre a ser més flexibles en la nostra comunicació amb els altres.

Un estil de comunicació és més que una manera de parlar. És una expressió de com ens percebem a nosaltres mateixos, de com percebem als altres i de com reaccionem davant les circumstàncies i les persones que ens envolten. La manera com ens comuniquem afecta també les percepcions dels altres pel que fa a nosaltres, és la imatge que projectem davant dels altres.

ELS BENEFICIS DE SER UN ANIMADOR ASSERTIU

Independentment de quin sigui el nostre estil de comunicació habitual, i les raons que tinguem per haver-lo adoptat i justificat, no hi ha dubte que el comportament assertiu té molts avantatges:

- Promou la confiança i estima pròpies.
- Ens ajuda a comprendre i reconèixer els nostres sentiments.
- Ens guanya el respecte dels altres.
- Millora la comunicació i les relacions interpersonals.
- Desenvolupa les destreses per prendre decisions.

Ser assertius pot ajudar-nos a enfrontar molts problemes de salut mental i reduir els nivells d'estrès.

Tenint en compte tots aquests avantatges ¿En som conscients a l'hora de comunicar-nos amb els altres animadors i amb els infants? Procurem ser persones assertives?

PER SER MÉS ASSERTIUS

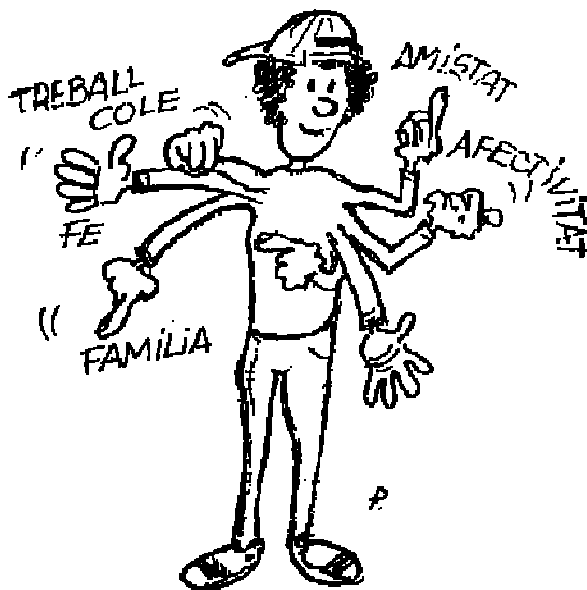
- **Avalua el teu estil.** Expresses les teves opinions a l'equip o romans callat? Dius que sí quan voldries dir que no? Tendeixes a jutjar o culpar als altres amb molta facilitat? Et sembla que els infants tenen por de parlar amb tu?
- **Practica el dir que no.** Si et costa negar-te a alguna cosa, assaja dient "No, ara no puc fer això." No li donis moltes voltes, si has d'explicar per què no pots, sigues breu.
- **Assaja el que vols dir.** Si et resulta difícil dir el que vols o penses, imagina't que estàs en una situació específica i digues en veu alta el missatge que vols transmetre.
- **Utilitza el llenguatge corporal.** La comunicació no és només verbal. Tracta de mostrar-te segur de tu mateix davant dels infants o dels altres animadors, encara que en realitat no ho estiguis. Mantingues el contacte visual i una expressió facial positiva. Cuida les teves mans i evita els gestos dramàtics.

- **Controla les teves emocions.** En una situació de conflicte, podem sentir-nos frustrats, o furiosos, o tenir ganes de plorar. Tot i que aquests sentiments són normals, interfereixen en la comunicació. Si et sents molt afectat per la situació, espera una mica si és possible i després fes un esforç per mantenir la calma. Respira a poc a poc i mantingues el teu to de veu calmat i ferm.

Per a la teva reflexió

- 1. Decideix si vols millorar** les teves destreses de comunicació amb els altres animadors de l'equip, amb els infants del teu grup i, fins i tot, amb tu mateix (els nostres pensaments són comunicacions internes).
- 2. Recorda el principi fonamental:** fer servir frases "JO". Quan hi ha sentiments de frustració, ressentiment, dolor o rebuig que ens causen coratge cap als altres i cap a nosaltres mateixos, provoquen que ens expressem de manera feridora. Aquestes expressions, al seu torn, augmenten els sentiments negatius, de manera que continua el cercle viciós de la "falta de comunicació".
- 3.** Si aconsegueixes **expressar el que sents** quan l'altra persona (animador o infant) actua d'una manera particular i pots comunicar les teves necessitats, hi haurà una millor comunicació i la relació entre tots dos serà més saludable.

4. **Recorda si alguna vegada** has fet comentaris feridors, agressius o ofensius i els sentiments que els van provocar. Fes una relectura dels teus sentiments i necessitats en aquell moment i analitza com el resultat hagués estat diferent si els haguessis expressat amb normalitat.
5. **Recorda els punts anteriors** (punt 3 i 4) la propera vegada que estiguis a punt d'enfadarte amb algú.
6. **No et sorprenguis** si després de practicar aquestes destreses per a la comunicació assertiva els altres reconeixen que "sí es pot parlar amb tu".

COACHING³ I MIJAC

INTRODUCCIÓ

Crec que si unim **coaching i MIJAC** aconseguirem que la tasca de ser animador sigui més efectiva, amb una perspectiva més àmplia i flexible. Això ens servirà per, a més d'acompanyar un grup d'infants, **educar i ser testimonis amb majúscules**. El fet d'incorporar el *coaching* ens aporta beneficis com a militants i també aporta beneficis als nostres infants, ja que els farà ser més conscients d'on estan ara, es plantejaran fites i objectius, i es comprometran a assolir-los.

El *coaching*⁴ també ens aportarà una reflexió conscient sobre la nostra tasca:

- Com plantejar-nos la relació amb el grup.
- Com establir relacions ecològiques amb els nostres companys.
- De quina manera es pot aconseguir que el grup ens vegi com el seu referent.
- Com introduir nous plantejaments en la tasca de l'animador.

³ Adaptat del curs: COACHING PER A EDUCADORS. PRISMA

⁴ A partir d'ara, i pensant en el MIJAC, canviarem el nom de "coaching" per l'expressió: "acompanyament actiu".

- Descobrir els beneficis de potenciar l'autonomia dels infants, el treball en grup, la cooperació.

Es tracta doncs, de dotar d'eines els animadors per tal que siguem una font d'inspiració per als infants.

QUÈ ÉS L'ACOMPANYAMENT ACTIU?

L'acompanyament actiu es basa en el mètode socràtic, aquella tècnica que emprava el cèlebre filòsof per ajudar a donar a llum el coneixement que rau en cada ú: «Molts, en efecte, em retreuen que sempre pregunto als altres i jo mateix no dono una resposta per la meua manca de saviesa...; i és evident que no aprenen mai res de mi, doncs són ells mateixos i per si mateixos els que descobreixen i engendren bells pensaments.»

L'acompanyament actiu proporciona un camí d'autoconeixement; aquesta redescoberta d'un mateix es fa a partir de la conversa amb l'altre. El *coach*⁵ proporciona eines per trobar la coherència entre el que un fa i el que un és. Per tant, podem dir que l'**acompanyament actiu** és:

Una metodologia d'acompanyament a una persona o grup de persones amb l'objectiu de desenvolupar tot el seu potencial de cara a uns objectius fixats. L'acompanyament actiu es basa en la conversa, una conversa transformadora que fa passar a l'acció. A partir del compromís

⁵ A partir d'ara, el traduirem per "animador conscient".

establert amb un mateix i en presència de l'*animador conscient*, el coachee o infant (així és com s'anomena la persona que segueix un procés d'*acompanyament actiu*) ha de realitzar les accions que s'ha marcat per arribar a les seves fites i assumir tots el canvis que li impliquen.

L'***animador conscient*** mobilitza cap al compromís i l'acció per arribar a l'objectiu fixat partint de les seves necessitats i propostes. El que més caracteritza l'*acompanyament actiu* és la manera com es du a terme aquest procés. **L'eina bàsica és la conversa**, que es va entreteixint a partir dels interessos de l'*infant* o del grup.

L'*animador conscient* escolta, acull, i acompanya, però no imposa, ni aconsella, ni jutja. És com un mirall de l'*infant*: li dóna l'oportunitat d'adonar-se de què està fent, com ho està fent i quines coses, accions o creences entren en conflicte amb el seu ser (és a dir, les coses, accions o creences que hauria de canviar).

És important saber que:

- L'*animador conscient* no diagnostica.
- L'*animador conscient* no jutja, es desprèn dels prejudicis.
- L'*animador conscient* no té expectatives envers l'*infant*, sinó que es deixa portar per ell.
- L'*animador conscient* aprèn dels *infants* gràcies al diàleg bidireccional.
- El procés d'*acompanyament actiu* és confidencial.

- Els temes tractats durant el procés els marca *l'infant*.
- *L'animador conscient* no es fa responsable de *l'infant*, no l'alliçona, sinó que hi confia i el segueix en el seu camí.

BENEFICIS DE L'ACOMPANYAMENT ACTIU

Entre moltes altres coses, emprar *l'acompanyament actiu* dins el MIJAC aportarà beneficis a curt, mitjà i llarg termini. La seva aplicació facilitarà la convivència al centre pels motius següents:

- Millora la comunicació, augmenta el compromís i la fidelitat envers els objectius que s'estan duent a terme, i redueix els nivells d'estrès.
- Millora les competències interpersonals (identifica i modifica les creences limitadores).
- Millora la planificació de la tasca.
- Contribueix a desenvolupar una cultura de confiança i responsabilitat dins el centre i el grup.
- Desenvolupa l'esperit d'equip (anar tots a una).
- Ajuda a ampliar els nivells de responsabilitat i a incrementar la iniciativa i la creativitat.
- Desenvolupa estratègies per enfortir els punts febles.
- Proporciona eines d'autoreflexió, crítica constructiva i millora constant.

Aquests beneficis que us exposem aquí, però, seran factibles si hi ha una coherència entre tots

els animadors. Si es volen aconseguir canvis, ja siguin grans o petits, però canvis positius, ha d'haver un acord global entre tots els integrants de l'equip.

METODOLOGIA

La metodologia de l'*acompanyament actiu*, és semblant al que destaca aquest breu conte zen:

"En un monestir hi havia un deixeble que sempre desafiava el seu mestre. Una vegada, amagant darrere seu un ocell que subjectava amb les mans, el deixeble va preguntar al mestre: "Mestre, aquí darrere meu hi tinc un ocell. Digues-me, tu que tot ho saps, si està viu o està mort." (El deixeble tenia la intenció d'estrangular l'ocell si el mestre deia que era viu i d'obrir les mans i deixar-lo volar si deia que era mort.) El mestre el va mirar als ulls amb respecte i compassió, va respirar profundament, i amb molt d'amor li va respondre: "Això depèn de tu. La solució... està a les teves mans!"

La pregunta més profunda que fa el mestre al seu deixeble és: "com vols viure la teva vida?, com vols utilitzar el poder que tens a les teves mans?" Aquesta és la pregunta que també formula l'*animador conscient*. L'*acompanyament actiu* RESPONSABILITZA, i ho fa a través del diàleg entre l'*animador conscient* i l'*infant*.

Com estem veient, l'*acompanyament actiu* té la seva base en la conversa entre dues persones: l'*animador conscient* i l'*infant*. La seva metodo-

gia es vertebra a partir d'aquest diàleg que vol aportar llum, inspiració i seguiment a l'*infant* per tal que es posi en marxa i assoleixi l'objectiu que s'ha plantejat.

Un procés d'*acompanyament actiu* personal s'organitza a partir d'una sèrie de converses amb l'*infant* a partir de la seva demanda o de la necessitat que hem detectat. L'objectiu d'aquest procés és que l'*infant* assoleixi la fita (o les fites) que s'hagi marcat.

Generalment, l'*animador conscient* formularà una sèrie de preguntes molt específiques i poderoses per dirigir el pensament de l'*infant*, facilitar la presa de consciència de la seva situació, aclarir el seu objectiu i donar eines per treballar amb un gran nombre d'alternatives d'actuació i escollir la millor.

La metodologia de l'*acompanyament actiu* cobreix el buit existent entre el que un **ÉS** i el que un **VOL ARRIBAR A SER**. Posa fil a l'agulla per aconseguir el canvi i arribar a l'objectiu: passar a l'acció per convertir aquest canvi en una realitat. No deixa de ser un entrenament de millora, però es gaudeix de tot el procés.

L'*acompanyament actiu* no ensenya a fer, sinó que ajuda a **APRENDRE A FER**: aporta les estratègies per trobar el camí, treballa potenciant els talents innats i obre nous punts de vista que ajuden a desencallar inèrcies destructives i immobilistes.

Per iniciar un procés d'*acompanyament actiu*, l'*infant* ha de ser conscient de la seva necessitat de canvi: ha d'haver trobat algun aspecte que necessiti millorar i l'ha de voler treballar acompanyat de l'*animador conscient*. També es pot donar el cas que l'*animador conscient* vulgui parlar amb un *infant* en particular per tractar algun tema concret.

No existeixen receptes per afrontar les situacions del grup, però sí n'hi ha actituds i valors perquè les dues parts ho visquin de la millor manera possible. Per exemple: la paciència, la flexibilitat, l'escolta, l'observació, l'empatia, l'assertivitat...

També és molt important distingir la persona de l'acció: que un infant distorsioni l'ambient del grup no vol dir que sigui un desastre o una mala persona.

L'animador és un model per als infants i és important que en sigui conscient i actuï com a tal. Al grup s'ha d'educar en valors tan importants com el respecte, la cooperació, la llibertat d'expressió, la convivència, la llibertat individual (per saber triar amb coherència), la curiositat, el fet de sentir-se integrant d'un grup, el compartir, i divertir-se... i també s'han de fomentar les ganes d'aprendre, l'esforç i la millora constant. Segur que podeu completar aquest breu llistat amb molts més valors que heu anat descobrint en el MIJAC, oi?

L'ACOMPANYAMENT ACTIU AL GRUP

Fer un bon acompanyament, significa per l'*animador conscient*, atendre la individualitat de cada *infant* al grup; copsar realment què és el que necessita cada *infant* per oferir-li-ho; escoltar activament (amb tot el seu ésser); proposar eines assertives; recolzar i animar en el procés de canvi dels infants...

Aquesta relació *animador-infants* s'ha de fonamentar a partir de:

- La confiança mútua.
- La mirada atenta i positiva.
- La gestió relacional entre tots i cada un dels infants.

També ha d'educar en la *resiliència*⁶, que aporti una mirada centrada en els elements que afavoreixen el progrés de l'*infant* com a persona i l'ajudi a adonar-se dels recursos que té.

1.- Eines i habilitats de l'animador conscient

Quines eines i habilitats de l'*acompanyament actiu* ens poden servir als animadors del MIJAC?

- **El paper que té l'animador.** L'animador, que ha assumit la seva tasca, ha de:

⁶ La resiliència permet que una persona, encara que visqui situacions adverses, desenvolupi estratègies per sortir-se'n airosament i saber com afrontar-les.

- Saber observar i intuir per prendre la "temperatura" del grup, per saber què necessiten...
- Saber escoltar, per tal que sàpiguen que els tenim en compte, que comptem amb ells...
- Saber comunicar, per fer-nos entendre, per tal que es qüestionin, gaudeixin, comparteixin, etc.
- Saber preguntar, per tal que es responsabilitzin del que diuen i fan.
- Saber-los fer un retorn, per tal que vegin què estan assumint al grup i puguin canviar el que han de millorar i sentir-se satisfets de la feina ben feta.

Pot ésser un bon moment per plantejar-nos les habilitats que tenim i descobrir quines s'adeqüen millor a l'animador que volem ser.

- **La preparació de la sala.** El tenir totes les coses controlades per endavant és una gran manera de facilitar la feina i evitar-nos problemes. Per això, és convenient tenir sempre un "plan B" preparat en previsió del que pugui sorgir.
- **El clima del grup.** Un bon clima de grup passa necessàriament per una gestió eficient, concretada en un control mínim però suficient, unes relacions socials satisfactòries i un rendiment òptim:
 - **Control:** és el requisit indispensable per garantir unes condicions favorables cap al

treball i el benestar comú. S'ha d'exercir amb justícia, coherència i equitat.

- **Relacions intra i interpersonal.** Aquestes relacions han de ser càlides, respectuoses, etc., i això requereix fomentar: una gestió adequada de les emocions; el saber ser *assertius* i tenir empatia i bona comunicació.
- **Implicació:** s'ha de procurar que tots els infants participin al màxim de les possibilitats que cadascun té. També en l'àmbit socioemocional

Les tres àrees de gestió mencionades estan íntimament relacionades entre si, cada variable influeix en les altres. també hem de tenir en compte que, per facilitar la nostra gestió del grup, hem de tenir en compte dos aspectes fonamentals:

- Centrar-nos en les coses que puguem controlar.
- Diferenciar i separar allò que és funcional i eficaç dels rituals inútils que fem per rutina.

2.- Aplicació de la metodologia al grup

Quan emprem l'*acompanyament actiu* amb tot el grup, cal que adaptem les fases del procés:

- **Calibrar el grup.** Un punt fonamental serà conèixer el grup, percebre el seu potencial... Preguntar-nos: com és el grup? Quines dinàmiques internes, de cohesió i de lideratge té?

- **Objectius.** Programar conjuntament els objectius que es vulguin aconseguir en el grup, durant el curs, en la Campanya...
- **Motivació.** Els animadors esdevenim el motor i la inspiració dels infants. N'hem de ser conscients i els infants han de saber i percebre que creiem en el seu desenvolupament com a persones, en el seu creixement com a militants. (a la primera part d'aquest llibret, ja n'hem parlat de les quatre normes bàsiques per tal que un equip estigui motivat).
- **Entrenament - Seguiment – Feedback.** Cal fer un seguiment del procés i generar espais per a la reflexió conjunta del grau d'assoliment de les diferents accions associades a l'objectiu que es persegueix. Hem de valorar els recursos propis i les àrees de millora. Cal responsabilitzar-se de la tasca; organitzant-nos al grup...
- **Anàlisi de resultats.** Un cop assolit l'objectiu, cal dedicar un espai a l'anàlisi i avaluar.

TENIR EN COMPTE LA PRÒPIA PERSONA

A més a més, l'*acompanyament actiu* aporta una mirada interior al propi animador. Com diu la frase següent:

«*Si vull ser un motor de canvi en els altres, primer he de començar per mi mateix.*» L'*acompanyament actiu* convida a analitzar la tasca de l'animador: per assolir els canvis s'ha de fer una revisió crítica i conscient per tal de veure què es

pot millorar i descobrir quina és la responsabilitat de cadascú. Tot això es podrà fer si es fuig de la culpabilització i s'incorpora **l'optimisme**.

Un gran exemple el trobem en Thomas Alva Edison i el seu invent de la bombeta incandescent. Edison va haver de fer més de mil intents fins que no va aconseguir crear la bombeta. Un dels seus deixebles li va preguntar el perquè de la seva perseverança en construir la bombeta després de tants fracassos i ell va contestar que no havien estat fracassos, sinó que havia aconseguit conèixer 1000 maneres de com no s'ha de fer una bombeta. L'esperit optimista que transmet aquesta història és el que s'hauria d'incorporar sempre: enfocar-se des de l'optimisme, un optimisme realista. Quan tenim un got ple fins a la meitat el podem veure mig ple o mig buit; ambdues visions són certes, però:

- La primera és optimista, connecta cap a l'abundància, cap a les possibilitats.
- La segona s'instal·la en el paradigma de la pobresa, la manca i el pessimisme.

L'*acompanyament actiu* en el MIJAC persegueix que els animadors connectin i s'encaminin cap a aquest esperit optimista, possibilitador, proactiu i protagonista de les pròpies decisions. Què us sembla?

LIDERATGE AMB INFANTS I JOVES

Un altre concepte important és el paper que l'animador juga dins el grup. Cada animador decideix quina és la millor manera d'acompanyar i educar els infants del seu grup i esdevenir o no un model (amic i testimoni).

A continuació explorarem alguns dels models d'animador que s'han anat donant i es donen als grups i també farem un pas més enllà i mostrarem diferents models de lideratge d'equips, ja que pensem que, dins de la sala, un animador juga un paper molt semblant al d'un líder d'equip.

L'ANIMADOR AUTORITARI:

- És aquell que utilitza els seus coneixements i competència per donar ell mateix la solució.
- Accepta o rebutja les intervencions dels infants segons si estan o no d'acord amb els seus esquemes.
- Interromp el treball amb ordres vehements per sancionar, animar o aconsellar.
- Obliga el grup a acumular agressivitats que es poden manifestar o quedar-se aletargades fins que un dia surtin de cop amb resultats desastrosos per al grup.
- Forma infants passius i sense criteri personal.
- Manté una relació d'estereotip amb els infants.

L'ANIMADOR "LAISSEZ-FAIRE":

- És l'extrem oposat a l'autoritari.
- Perd el temps permetent discussions inapropiades.
- Permet que tothom exposi les seves idees, però sense arribar a cap conclusió.
- Els infants tenen total llibertat, però acaben caient en la frustració i l'apatia.
- Apareixen figures personalistes que anorreen i monopolitzen les idees del grup.
- L'animador fa d'espectador mut i no ajuda al grup a progressar ni a millorar les actituds.

L'ANIMADOR DEMOCRÀTIC:

- Afavoreix les discussions, no és directiu en els continguts, però sí en els procediments.
- La responsabilitat és compartida, es preocupa que tothom intervingui i que es reparteixin les funcions.
- Mostra respecte envers els infants.
- Té la mirada posada en el desenvolupament integral de l'infant.
- Fomenta l'autoavaluació individual i grupal.
- Confia en l'infant i li permet participar.
- És coherent.

De ben segur que aquestes tres tipologies d'animador no us són estranyes.

Aquí les hem presentat de manera estereotipada perquè volem fer reflexionar sobre com ens posicionem davant del grup.

La majoria d'animadors bevem de les tres tipologies, però ens hauríem de plantejar:

- Quina és la predominant?
- Quina pensem que és la millor per a les situacions que vivim en el nostre dia a dia?

UNA ALTRA TIPOLOGIA

A l'hora de buscar noves maneres d'entendre el rol de l'animador dins el grup, i basant-nos en altres models i tipologies que amplien la visió de les tres anteriors, presentarem ara la tipologia de l'*animador JEFI* i l'*animador "que va a jornal"* (Jn 10,12)⁷,

1. L'animador JEFI

El mot JEFI conté les inicials de la frase "Jo Educo des de la Formació als Infants". Aquí s'inclouen els factors bàsics que ha d'atendre l'animador quan gestiona el grup:

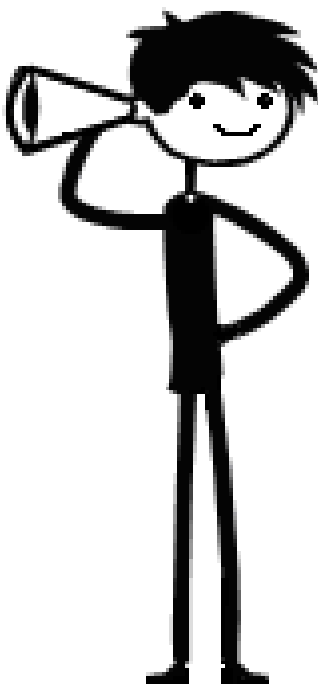
⁷ VALLEO, J. Cómo dar clase a los que no quieren. Barcelona: Editorial Graó. 2011. Valleo exposa dues grans tipologies sota dos noms ben curiosos: el professor JEMA i el professor 1-2-3.

- JO: l'animador reflexiona sobre els factors personals propis que afecten la manera de conduir el grup, com ara la seva personalitat, la seva salut física i mental, el seu estil emocional, o el seu grau d'implicació. La finalitat és canalitzar tot això en benefici propi i dels infants.
- EDUCO: l'animador prepara els ingredients pedagògics que permetin aconseguir un millor funcionament i un millor caliu emocional amb els infants del seu grup. Ha de barrejar variables motivacionals, d'atenció i escolta activa, i l'actitud adient per saber fer i educar amb l'exemple.
- FORMACIÓ: l'animador vetlla per tenir la formació necessària (teòrica, pràctica i emocional) per portar a terme la seva tasca. En aquest àmbit, l'animador ha d'estar suficientment format i preparat.
- INFANTS: l'animador adapta el seu enfocament didàctic a les característiques dels infants del seu grup. Cada infant és únic i diferent, amb una combinació única de capacitats, expectatives i interessos que l'animador ha de conèixer i desenvolupar.

2. L'animador "que va a jornal"

"El qui va a jornal, el qui no és pastor ni amo de les ovelles, quan veu venir el llop les abandona i fuig; llavors el llop se n'apodera i les dispersa." (Jn 10,12).
Aquest animador està centrat exclusivament en

estar amb els infants unes hores a la setmana i fer les activitats programades. Es despreocupa de com són els infants que té al davant. Creu que són els infants els qui han d'adaptar-se a ell i no pas a l'inrevés. El seu objectiu és "fer el que toca", és a dir, fer la primera activitat, després la següent, i així successivament. Aquesta actitud pot venir acompanyada d'un rebuig cap a l'estil de vida del MIJAC i de qualsevol plantejament innovador que signifiqui modificar els seus esquemes.

LA GESTIÓ EFICAÇ EN EL MIJAC

Una gestió eficaç del grup passa necessàriament per l'estil JEFI i les característiques de l'animador democràtic. Aquests estils poden donar resposta als desafiaments que actualment planteja l'educació en el lleure i l'estil de vida propi del MIJAC i estan totalment lligats a la metodologia que ja hem comentat de la disciplina coneguda amb el nom de coaching, on l'infant (en el nostre cas específic) ha de ser el centre, i l'animador ha de tenir una sèrie d'habilitats que el puguin ajudar en el seu desenvolupament personal.

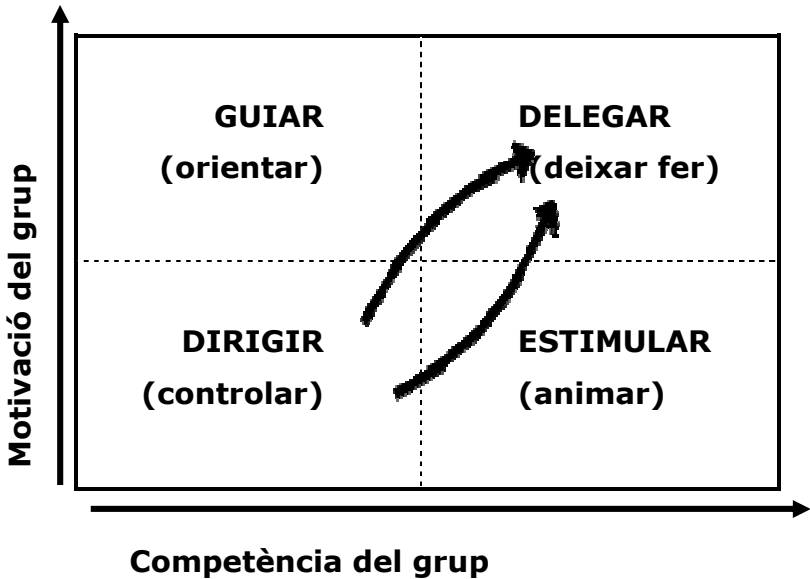
Des d'aquest punt de vista, l'estil de lideratge que millor s'adequa al dia a dia de l'animador és l'anomenat **lideratge situacional**.

Aquest estil de lideratge explica que en els grups es produeixen canvis a causa de les diferents fases de desenvolupament que travessen els membres del grup. Per això, l'estil de lideratge més eficient és aquell que s'adapta a les diferents necessitats de cada infant. S'exerceix un lideratge adient a les necessitats del grup.

El següent gràfic ens il·lustra els diferents estils que ha d'anar adoptant un bon animador segons l'equip que coordini. Ens fa adonar que els bons líders han de posseir un alt grau d'intel·ligència emocional (a més a més de la intel·ligència clàssica) per tal de percebre totes les necessitats

que requereix el grup i poder-les atendre de la millor manera possible.

El grup el formaran els infants que estiguin al nostre càrrec, i el lideratge l'exerceix cada animador en el seu rol d'*animador conscient*.

EL COACHING QUE ENS FA JESÚS

En el Nou Testament podem trobar pistes sobre la manera com Jesús acompanyava les persones que hi eren al seu costat o amb les que es creuava i li demanaven consell o ajuda. Veiem ara un parell d'exemples:

JESÚS I EL JOVE RIC

Un jove anà a trobar Jesús i va preguntar-li:

-Mestre, quina cosa bona haig de fer per a obtenir la vida eterna?

Jesús li digué:

-Per què em preguntes sobre el que és bo? Un de sol és bo. Si vols entrar a la vida, guarda els manaments.

Ell li preguntà:

-Quins?

Jesús li respongué:

-No matis, no cometis adulteri, no robis, no acuis ningú falsament, 19 honra el pare i la mare, i estima els altres com a tu mateix.

El jove li va dir:

-Tot això ja ho he complert. Què em falta encara?

Jesús li respongué:

-Si vols ser perfecte, vés, ven tot el que tens i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor al cel. Després vine i segueix-me.

Quan aquell jove va sentir aquestes paraules, se n'anà tot trist, perquè tenia molts béns. (Mt 19, 16-22)

- **Quin és el context?** Jesús es dirigeix cap a Jerusalem. En el camí és reconegut i parla amb la gent.

- **Qui parla amb Jesús?** Un jove ric. És l'única referència que se'ns dóna, però podem deduir que era una persona observant de la Llei.
- **Què li demana?** Què ha de fer per a obtenir la vida eterna.
- **Com respon Jesús?** Estableix un diàleg amb ell. I va filant les preguntes a les respostes que ell li dóna. Comença per demanar-li per què li ha dit bo i després li va donant pistes del que ha de fer. Jesús se n'adona d'on té realment posat el cor i per això li acaba dient que si vol ser perfecte, vengui tot el que té i el segueixi.

Fixem-nos com Jesús ha seguit uns passos que s'assemblen molt als proposats per la metodologia *coaching*:

- El tema: parlen del que el jove vol.
- L'objectiu: Jesús li pregunta què vol aconseguir.
- La realitat: quina és la seva realitat present?
- Les opcions: què ha fet? Què li falta per fer?
- El compromís: concreta un pla d'acció per si realment vol aconseguir aquell objectiu.

Podríem dir que Jesús ha fet un plantejament *maieútic* (socràtic), fent que el seu interlocutor sigui conscient de la seva situació present, del que vol aconseguir i del compromís que ha d'assumir per arribar-hi. Jesús no ha diagnosticat res ni l'ha jutjat per la seva pregunta. Tampoc no espera res d'ell, li dóna plena llibertat perquè actuï segons les seves opcions... i ell marxà trist.

JESÚS I PERE

Quan hagueren menjat, Jesús va preguntar a Simó Pere:

-Simó, fill de Joan, m'estimes més que aquests?

Ell li respongué:

-Sí, Senyor, tu saps que t'estimo.

Jesús li diu:

-Pastura els meus anyells.

Per segona vegada li pregunta:

-Simó, fill de Joan, m'estimes?

Ell li respon:

-Sí, Senyor, tu saps que t'estimo.

Jesús li diu:

-Pastura les meves ovelles.

Li pregunta Jesús per tercera vegada:

-Simó, fill de Joan, m'estimes?

Pere es va entristir que Jesús li preguntés per tercera vegada si l'estimava, i li respongué:

-Senyor, tu ho saps tot; ja ho saps, que t'estimo.

Li diu Jesús:

-Pastura les meves ovelles. T'ho ben asseguro: quan eres jove et cenyies tu mateix i anaves on volies, però a les teves velleses obriràs els braços i un altre et cenyirà per portar-te allà on no vols. (Jn 21,15-18)

- **Quin és el context?** Jesús ressuscitat s'hi apareix als deixebles que estaven pescant. Joan el reconeix i Pere (el deixeble que l'havia negat tres cops davant dels jueus) salta a l'aigua per acostar-s'hi al Mestre en un acte impulsiu (compensatori?) d'amor.
- **Qui parla amb Jesús?** Pere. Encara que no gosa parlar i és Jesús qui comença el diàleg.

- **Què li diu?** Que l'estima.
- **Quina postura té Jesús?** La de facilitar que Pere expressi allò que sent des de l'afectivitat.

Fixem-nos de nou com Jesús ha seguit aquests passos:

- El tema: parlen del que Pere sent.
- L'objectiu: Jesús pregunta si realment l'estima.
- La realitat: Pere no és capaç d'expressar els seus sentiments perquè encara està dolgut.
- Les opcions: què has fet? Què has de fer?
- El compromís: T'has de mantenir fidel i ser un pilar per als altres, perquè si ara flaqueges, què et passarà quan siguis vell?

Jesús ha omplert aquí un buit en les necessitats afectives de Pere. A través de la seva conversa li ha donat l'oportunitat a Pere d'expressar el seu dolor i el seu amor sincer i li ha plantejat les expectatives que els altres (deixebles) esperen d'ell i, també, que haurà d'aprendre a acceptar coses que ell no haurà escollit, perquè el coratge no ho és tot a la vida. Jesús demostra que coneix bé a Pere i que l'accepta tal com és. Quina lliçó més maca per a nosaltres, animadors!

CONCLUSIONS:

A través d'aquestes línies hem volgut transmetre la importància de ser *animadors conscients*.

Les conviccions i l'estil de vida del MIJAC ja ens donen a entendre que la tasca fonamental de l'animador és la d'acompanyar el procés dels infants cap a la militància des d'una opció educativa i evangelitzadora, en els ambients on hi són, acollint els més desprotegits i transformant la realitat que els impedeix créixer com a persones i com a cristians.

Amb aquest llibret, volem anar un pas més enllà per insistir que el ser animador ha de ser una tasca conscientment activa, positiva, creativa i estimulante, en la que nosaltres hem de marcar el to, ens ho hem de passar bé, hem transmetre il·lusió i hi hem de posar el cor.

Alhora hem de ser persones assertives, que parlin amb claredat i tranquil·litat, que sàpiguen expressar el que senten i respectin als altres (companys i infants), de manera que promoguin la confiança i millorin la comunicació i les relacions interpersonals.

I, per últim, hem de ser animadors que sàpiguen fer un acompanyament actiu als infants que se'ns apropin o que ho puguin necessitar (individualment i en grup), des del respecte, l'escolta activa i la no imposició dels nostres criteris.

En Jesús tenim un model molt clar a seguir, Ell que s'acostava a les persones; que les coneixia a fons i que respectava la seva llibertat per decidir què volien fer. Que parlava de l'amor i estimava tothom. I que ni tan sols en els moments més durs de la seva vida no va atacar els qui el maltractaven.

Amics, com a animadors del MIJAC, siguem capaços de posar en pràctica aquest model d'acompanyament i no perdem l'oportunitat d'experimentar la felicitat que es troba essent amics i testimonis dels infants. Dels infants que ara tenim... en aquest moment present.

...Déu ens hi espera en cada un d'aquests infants.

Visca!

Fe

Vull escriure sobre la fe,
sobre la lluna que s'eleva
per sobre de la neu, cada nit
i té fe,
encara que vagi
perdent la seva plenitud
i es converteix lentament en l'última
i impossible esclatxa de llum,
abans de abandonar-se a la foscor total.

Però a mi no em queda fe
i em nego a cedir-li el menor pas.

Que sigui aquest poema,
com la lluna nova,
esvelta i acabada d'estrenar
la primera oració que em porti a la fe.

David Whyte

mijac